

Denk in levenslopen van gezinnen.

Focus op kwaliteit!

Door Merian Bouwmeester en Linda van den Haak

De Gemeente Eemnes geeft gezinnen met een minder makkelijke start al jaren een steuntje in de rug met de interventie Stevig Ouderschap. Lambertha Seijbel werkt als beleidsmedewerker jeugd voor de Gemeente Eemnes en vertelt in een interview met NCJ-adviseur Merian Bouwmeester over hoe Eemnes inzet op duurzaam preventiebeleid. Hoe zorgt Eemnes voor een optimale samenwerking tussen beleid en uitvoering? Welke uitdagingen komen ze tegen? Hoe krijg je financiële bodem voor preventiebeleid en wat heb je nodig richting je wethouder? Lambertha ziet 'verbinden' als haar belangrijkste rol. *"Veerkrachtige generaties ontstaan vooral door de mogelijkheden van de gemeente te verbinden met dat wat er daadwerkelijk nodig is en wat gezien wordt door professionals. Zodat zaken goed op elkaar aansluiten en we aan hetzelfde doel werken!"*

Lambertha Seijbel was eerder onder andere teammanager bij de JGZ van de GGD regio Utrecht. Sinds twee jaar is zij werkzaam als strategisch beleidsadviseur Jeugd bij de gemeente Eemnes en ook beleidsondersteuner bij het plaatselijke Jeugd- en Gezinsteam. De gemeente Eemnes is echt voorstander van investeren in preventieve inzet. Daarbij staan de jeugdigen en hun ouders voorop. "We willen echt kwaliteit bieden. Eigenlijk los van de kostenbesparing die we met deze inzet kunnen realiseren. Om die kwaliteit te kunnen bieden werken het lokale Jeugd- en Gezinsteam en de jeugdgezondheidszorg (JGZ) nauw samen. Die basis zorgde er ook voor dat Stevig Ouderschap snel paste binnen ons preventieve gedachtegoed binnen onze gemeente. Ons Jeugd- en Gezinsteam doet veel meer dan ouders doorverwijzen en hen begeleiding bieden, maar organiseert zelf ook preventieve activiteiten zoals webinars voor ouders."

In meerdere gemeenten in Nederland zien we dat de inrichting van sociale teams aanleiding is om meer zeggenschap te willen over de toeleiding naar Stevig Ouderschap. We zien dat sommige teams los van de uitkomsten van de selectie vragenlijst willen kunnen bepalen wie in aanmerking komt voor SO. Hoe is dat in Eemnes?

In Eemnes doen we dat echt met de vragenlijsten. De JGZ screent en beslist. Ik zie daar ook wel een nadeel in. Dit afgelopen jaar hebben we bijvoorbeeld helemaal geen trajecten gehad. Er is budget, er zijn speciaal opgeleide mensen die het kunnen uitvoeren. Op basis van de vragenlijsten die ouders invullen, komen ook een aantal gezinnen naar voren waar we de huisbezoeken zouden willen aanbieden. Maar dan haken ouders toch vaak af.

Het is belangrijk dat het vaststellen van die zorgbehoefte bij de JGZ blijft liggen. Een uitdaging is het wel om ouders te motiveren de begeleiding aan te gaan. Een vertrouwd gezicht voor de ouder kan daarbij helpen, maar is niet doorslaggevend. Dat vind ik wel heel erg jammer. We halen ouders die baat kunnen hebben bij Stevig Ouderschap er dan dus wel uit, maar kunnen ze dan niet over de streep trekken. Doordat we deze ouders dan wel in beeld hebben, kunnen we wel dat beetje extra aandacht geven in reguliere gesprekken. En dat zorgt ook wel voor een extra goede samenwerking met het Jeugd- en Gezinsteam.

Kun je meer vertellen over het preventief jeugdbeleid in Eemnes?

Samenwerken in het voorveld met de JGZ, het lokale Jeugd- en Gezinsteam en jongerenwerk is voor ons heel belangrijk. Dus eerst kijken naar wat er binnen het eigen netwerk kan voordat we hulpverlening inzetten. En ook elkaars expertise zoveel mogelijk benutten. We organiseren bijvoorbeeld ook jeugd ondersteunings cafés voor alle netwerkpartners binnen de gemeente die te maken hebben met jeugd. Dat varieert van de wijkagent tot JGZ en jongerenwerker, maar ook vrijwillige partners zoals Goede Buren. We stellen dan meestal één thema centraal, waar we dan met elkaar over in gesprek gaan. Zo proberen we de aansluiting tussen preventiebeleid en uitvoering te bevorderen.

'Omdat Eemnes kleiner is, ben ik van "alles". Dat heeft ook zo zijn voordelen. Een collega die in een grotere regio werkt hoor ik dan weleens zeggen 'haal anders je data-analisten er even bij' en dan denk ik huh, wie? Je moet meer van alle markten thuis zijn.'

Welke bronnen gebruik je als gemeente om een goed beeld te krijgen van wat mensen nodig hebben in de gemeente?

In 2018 hebben we door de GGD een onderzoek laten uitvoeren binnen het sociaal domein. Om te weten wat er speelt hier in de gemeente Eemnes. Uit dat rapport kwam bijvoorbeeld naar voren dat we verhoudingsgewijs veel alleenstaande ouders hebben. En dat we vrij veel jongeren hebben die alcohol en/of drugs gebruiken. Daarnaast kijken we naar de gezondheidsmonitor die de GGD afneemt. En ook de gegevens die vanuit de jeugdhulp komen. Daar zien we bijvoorbeeld veel kinderen met anorexia problematiek. Ook zien we Eemnes veranderen, in nieuwbouwwijken ontstaat bijvoorbeeld ook eenzaamheid bij ouders omdat ze nog niet zo in de netwerken zitten. Dit alles levert veel waardevolle informatie op en daar waar mogelijk proberen we ons preventief beleid daar op aan te passen. Om ouders meer netwerken te bieden gaan we nu bijvoorbeeld papa en mama cafés organiseren in samenwerking met de JGZ en het Jeugd- en Gezinsteam.

Als beleidsadviseur probeer ik mijn ogen en oren open te houden in gesprekken met de JGZ en het Jeugd- en Gezinsteam om ervoor te zorgen dat je weet wat er speelt en leeft. Mijn aanvullende rol als beleidsondersteuner in het Jeugd- en Gezinsteam is daarbij heel helpend omdat je dicht op de werkpraktijk zit en ziet wat er gebeurt. Ik probeer echt verbonden te zijn met alle teams om zo te kunnen inspelen op wat er leeft. Omdat Eemnes kleiner is, ben ik van "alles". Dat heeft ook zo zijn voordelen. Een collega die in een grotere regio werkt hoor ik dan weleens zeggen 'haal anders je data-analisten er even bij' en dan denk ik huh, wie? Je moet meer van alle markten thuis zijn.

Is dat dan ook een advies dat je aan andere gemeenten zou willen geven? Ga met praktijken in gesprek.

Ja, ik vind het bijvoorbeeld enorm helpen dat je weet wat er vooraf is gegaan aan jeugdhulp. Dat helpt mij om te denken in mogelijkheden en zorgt er ook voor dat ik minder in producten denk. Dus mijn advies is misschien wel, denk meer in gezinnen en in levenslopen van die gezinnen. In veel gezinnen zie je terugkerende life events waarvan je kunt weten, die gaan de volgende generatie weer tegenkomen. Je ziet dingen dan aankomen. Breder kijken helpt dan wel. Een tip voor grotere gemeenten kan zijn: kijk ook breder en bij je collega's waar zij mee bezig zijn.

En welke uitdagingen zie jij voor de hele transformatie jeugd?

Financiën! (Lambertha lacht). Dat is echt wel ingewikkeld. Vooral omdat we zo klein zijn. De gemeente komt financieel gewoon niet uit en dat heeft voor een belangrijk deel te maken met de gestegen kosten van de jeugdhulp. Dat houdt een wethouder dus echt flink bezig. Wat ik belangrijk vind is de verschuiving van de gedachte dat iets kosteneffectief is naar kwaliteit.

Preventie haalt je niet 1 op 1 uit je kosten. Bij Stevig Ouderschap is die kosteneffectiviteit wel goed in kaart gebracht. Maar het is nu eenmaal geen garantie dat als je iets inzet, je ook bespaart. Het allerbelangrijkste is natuurlijk dat je de jeugdigen in je gemeente een kwalitatief goed leven wilt meegeven. En dat we het daarover blijven hebben. Ondanks dat het nu steeds over financiën gaat. Want voordat je het weet gaat er een streep door dingen om maar te kunnen besparen. Dit is echt maatwerk. Zodra er gesneden moet worden, wordt vaak gekeken naar dat maatwerk en kan dat er niet af?

Wat ik zie is dat de JGZ al goed samenwerkt met de jeugdhulp, maar een uitdaging die ik zie voor onze gemeente is het verbeteren van de samenwerking tussen preventie en andere partijen in het voorveld, zoals met jongerenwerk. Dat kan beter en daar wil ik echt mee aan de slag gaan. Dus de signalen die juist ook daar worden gezien samen oppakken en hiermee aan de slag gaan.

'Het allerbelangrijkste is natuurlijk dat je de jeugdigen in je gemeente een kwalitatief goed leven wilt meegeven. En dat we het daarover blijven hebben. Ondanks dat het nu steeds over financiën gaat. Want voordat je het weet gaat er een streep door dingen om maar te kunnen besparen. Dit is echt maatwerk.'

Kun je toelichten waarom de samenwerking met andere partijen in het preventieve voorveld minder vanzelfsprekend is dan bijvoorbeeld de samenwerking tussen jeugdhulp en jeugdgezondheidszorg?

Ik denk met name aan het jongerenwerk bij ons in de regio. En ik denk dat hun werk soms wordt onderschat. Het gaat over zoveel meer dan alleen de activiteiten die zij voor jongeren organiseren. De uitdaging zit hem er hier ook in dat welzijnswerk minder op effectiviteit gericht is. Zij hebben bijvoorbeeld ook geen dossiervorming. Dat matcht nu dus niet helemaal met het nu meer programmatisch en effectief werken binnen de JGZ. Een aandachtspunt hierin is misschien ook wel dat we wederzijds elkaar beter kunnen meenemen in wat ons werk inhoudt. Misschien gaan we er te vanzelfsprekend van uit dat dat duidelijk is.

'Er zijn eigenlijk te veel aanbieders. Het kan ons wel helpen door te zeggen dat we 'bewezen effectief' dan bijvoorbeeld als selectie criterium gaan hanteren. Daar kunnen we naar vragen in de aanbesteding.'

Hoe zou jij zelf geïnformeerd willen worden over bijvoorbeeld bestaande effectieve interventies? De GGD die met een aanbod komt of liever zelf op zoek?

Ik denk een beetje van allebei. Ik ben ook betrokken bij de inkoop van de jeugdhulp. Als er nieuwe aanbestedingen voor jeugdhulp aankomen, dan kijken we wel wat we zouden willen wijzigen of wat anders kan. En dan vragen we ons af of we beter moeten selecteren op een aanbod met bewezen effectieve interventies. Er zijn eigenlijk te veel aanbieders. Het kan ons wel helpen door te zeggen dat we 'bewezen effectief' dan bijvoorbeeld als selectie criterium gaan hanteren. Daar kunnen we naar vragen in de aanbesteding. En daar duik ik dan wel echt in. Daarbij maak ik bijvoorbeeld ook gebruik van de Databank Effectieve Interventies.

Wat heeft een gemeente volgens jou nodig om goede beslissingen te nemen ten aanzien van de inkoop?

In de maatwerk gesprekken met de GGD komen we soms niet verder dan 'zoveel trajecten van dit', 'zoveel trajecten van dat'. Dan is het heel waardevol als je met elkaar kunt zeggen wat dit voor de jeugdige en/of de ouder betekent. En ook waar kansen en/of door ontwikkelmogelijkheden liggen. Voor je het weet heb je anders een aantal interventies omdat ze er nu eenmaal zijn en vergeet je de onderbouwing: waarom vonden we dit belangrijk?

Een aantal zaken zijn belangrijk denk ik voor een gemeente om goede beslissingen te kunnen nemen: 1) het inzichtelijk maken van de kosteneffectiviteit (juist als je het hebt over bezuinigen is dit relevant), 2) de positieve effecten op jeugdigen en ouders (de kwaliteit aantonen via klanttevredenheidsonderzoeken onder eindgebruikers bijvoorbeeld) en 3) dat het werkt (bewezen effectief is).

Via Stevig Ouderschap weet ik uit eigen ervaring ook dat de jeugdverpleegkundigen regelmatig bijscholingen kregen en dat zij daar heel tevreden over waren. Dat zorgde ook voor een positief effect in hun andere (reguliere) werkzaamheden. Dus ook het effect van een interventie op de ontwikkeling van het vakmanschap van onze mensen is een vierde belangrijke factor voor de besluitvorming. Meer weten over wat een bepaalde interventie betekent voor jouw inwoners of jouw professionals helpt echt. Dat zijn wel echt de gamechangers waarmee je de wethouder kunt overtuigen om ergens voor te gaan. Dat geeft je dus meer in handen. De waardevolle verbindingen die ontstaan met andere organisaties en het uit de spreekkamer gaan van de JGZ zijn daarin heel belangrijk. De verbreding van de functie van de JGZ moet daarin dus ook sterker neergezet worden.

Het is voor onze gemeente ook relevant om te weten hoe Stevig Ouderschap landelijk door ouders wordt ervaren, ondanks dat dit geen concrete cijfers over onze eigen gemeente biedt. Wij kunnen dat als gemeente niet zelf evalueren, want wij doen twee a drie SO-trajecten per jaar. Dus dat weten helpt. Het gaat er niet alleen om hoe doen jouw gezinnen het, maar ook op een hoger niveau horen hoe het gaat. Daarna kunnen we met deze landelijke kennis lokaal het gesprek hierover aangaan. Er moeten dan wel handvatten zijn om het lokaal te vertalen. effecten hiervan kunnen heel groot zijn, en de kosten relatief laag.

Al met al is de investering relatief zo klein voor een interventie als je het afzet tegen jeugdhulp kosten. Zet het in perspectief. Weet je, ik zet mijn handtekening onder indicaties van €50.000 voor een half jaar ofzo voor 1 kind. Een traject van Stevig Ouderschap is dan natuurlijk echt niks! Dan denk ik, hoeveel trajecten Stevig Ouderschap kan ik daar wel niet voor doen? Dat zijn er eindeloos veel. Je zit eigenlijk voor een dubbeltje op de eerste rang. Kijk eens wat we voor weinig geld kunnen doen.

Wat komt er verder nog bij je op?

Wij zijn als gemeente ook bezig met Kansrijke Start via het bouwen van een lokale coalitie. Daar viel mij ook op dat de verloskundigen zeggen dat ze die kwetsbare gezinnen niet hebben. Er zit ook een enorme handelingsverlegenheid bij de verloskundigen om door te vragen om kwetsbare gezinnen boven te halen. Vragenlijsten die hiervoor beschikbaar zijn, worden niet altijd gebruikt. Dat vind ik het mooie aan SO, dat vanuit de universele gedachte gestart wordt door de vragenlijst aan iedereen te geven. Dat neemt een drempel weg. Daar is ook nog een wereld te winnen, in de medische wereld en het contact met die professionals. Daar waar we verbindend kunnen zijn, proberen we onze energie hier als gemeente in te steken.

Lambertha Seijbel is van huis uit maatschappelijk werker en ze werkte in diverse rollen. Van de psychiatrie en de verstandelijke gehandicaptenzorg naar coördinator bij het steunpunt huiselijk geweld (later Veilig Thuis) tot teammanager bij de JGZ van de GGD regio Utrecht. Sinds twee jaar is zij nu werkzaam als strategisch beleidsadviseur Jeugd bij de gemeente Eemnes en ook is zij beleidsondersteuner bij het plaatselijke Jeugd- en Gezinsteam.

